

OLDENZIJL – NICOLAASKERK

Liefhebbers van eeuwenoude baksteen komen hier aan hun trekken. Alleen al de kleur van de steen, het metselwerk van het koor en de prachtige, geornamenteerde bakstenen kapiteeltjes in de apsis maken een bezoek aan dit kerkje meer dan waard. De kerk ligt op een door een gracht omsloten wierde; het noordelijke gedeelte van de gracht werd in 1953 gedempt omdat het kerkhof aan die zijde werd vergroot. Het is een eenvoudig zaalkerkje, met vier traveeën, gebouwd in de eerste helft van de 13e eeuw. Hij werd gewijd aan St. Nicolaas, de patroonheilige van o.a. vissers en scheepslieden. Het exterieur kent aan de noord- en de zuidzijde kleine rondboogvensters en enkele diepliggende ronde vierpasramen vlak bij het koor. De vroegere vrouweningang in de noordmuur is dichtgezet, de ingang voor de mannen in de zuidmuur is gehandhaafd. De meeste aandacht gaat uit naar de halfronde apsis met haar rijk bewerkte muren: de bovenzone heeft afwisselend raam- en blindnissen; de benedenzone bezit een gelijk aantal spaarvelden. De beide zones worden gedekt door rondboogfriezen, gedragen door fraaie bakstenen kapiteeltjes in de vorm van kopjes. Het muurwerk van de apsis werd bij de restauratie in de jaren 1950 - 1952 tot de oorspronkelijke hoogte verlaagd en weer van een afzonderlijk pannendak voorzien. Dat maakte een nieuwe oostelijke geveltop noodzakelijk.

In 1683 werd een dakruiter geplaatst en voorzien van een klok en een uurwerk. Ooit stond ten zuidwesten van de kerk een vrijstaande toren maar deze werd in 1829 op afbraak verkocht. De vergrote schipvensters herkregen hun oorspronkelijke afmetingen. Een zwarte steen met gele inscriptie linksboven van de zuidelijke ingang roept middels vers 2.3 van Jesaja gelovigen op het huis Gods binnen te gaan. De huidige ingang bevindt zich in de westgevel.

Het interieur is van een stemmige eenvoud, zeker de apsis waar je het verleden dichtbij voelt. De regelmatige indeling van de apsiswand zorgt voor een rustige afsluiting van de ruimte. Op deze wand zijn enkele wijdingskruisjes te zien. De geglazuurde bladvormig geornamenteerde kapitelen op de dubbele halfzuilen in het koor en op de kapitelen van de pijlerbundels tussen schip en koor zijn hoogtepunten van steenbakkerskunst. Dat geldt ook voor de basementen van de pijlerbundels. Een tekst helemaal rechts op de noordwand van het schip vermeldt dat in 1570 de kerk 'GHEREPERT' (gerepareerd) werd: naar alle waarschijnlijkheid zijn toen de gewelven van het schip vervangen door een blauwe houten zoldering met balken ondersteund door vrolijk versierde sleutelstukken. Alleen in het koor is nog een oorspronkelijk meloenvormig koepelgewelf bewaard gebleven. Tot de inventaris behoren een rijkversierde rococo preekstoel uit 1768 en een iets oudere herenbank van rond 1700 met een opzetstuk met de wapens van adellijke echtelieden Onno Tamminga van Alberda en Josina Petronella Clant. De bank is waarschijnlijk het werk van Casper Struiwig. De overige banken dateren uit de tweede helft van de 17e eeuw. Het Clant familiewapen komt ook voor op een bewerkte steen uit 1683 in de noordwand. Op deze steen worden Egbert Clant, Gerard Horentzen en Edzard Rengers genoemd als collatoren van de kerk (personen die het recht hebben een predikant te benoemen en te ontslaan). Later kwam het collatierecht in handen van leden van de familie Lewe van Nijenstein. Zij droegen het in 1822 over aan de kerkelijke gemeente. De gedenksteen werd geplaatst ter herinnering aan de aanschaf en plaatsing van de dakruiter, de klok en het uurwerk op initiatief van de genoemde collatoren. Volgens het Hebreeuwse opschrift deden zij dit 'tot eer van de levende God'. Op de steen staat ook de naam van predikant ds. Gualtherüs a Bijler die in 1690 in

de kerk werd begraven, naast zijn in 1662 overleden vrouw. Zijn grafplaat is fraai, maar niet de oudste; die stamt uit 1608. Het orgel komt uit de in 2015 gesloopte kerk van Garsthuizen. Het is in 2019 in de kerk geplaatst als vervanging van een kistorgel uit 2000. Het mechanisch sleeplade-orgel is rond 1900 gebouwd door de firma Van Oeckelen. Het instrument is later van een windmotor voorzien, maar verder niet gewijzigd.